

T.C. Dışışleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı
T.C. Dışışleri Bakanlığı, Tercüme Dairesi Başkanlığı
T.C. Millî Eğitim Bakanlığı
T.C. Millî Savunma Bakanlığı
T.C. Sağlık Bakanlığı
T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı
T.C. Cumhurbaşkanlığı Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
Mesleki Yeterlilik Kurumu
Türkiye Bilimler Akademisi

TÜRK DİL KURUMU

KaTEK®

Kamu Kurumları Terim Eş Güdüm Komisyonu

BÜLTEN

ŞUBAT 2026 | SAYI: 4

1932 >>> Türk Dili Tetkik Cemiyeti

2026 >>> Türk Dil Kurumu

Kamu Kurumları Terim Eş Güdüm Komisyonu Üyeleri

Doç. Dr. Ender Ateşman (Türk Dil Kurumu, Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu Başkanı)

Prof. Dr. Paşa Yavuzarslan (Türk Dil Kurumu, Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu Üyesi)

Prof. Dr. Güner Koneduralı (Türk Dil Kurumu, Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu Üyesi)

Doç. Dr. Soner Akşehirli (Türk Dil Kurumu, Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu Üyesi)

Bahar Uysal (Dışişleri Bakanlığı, AB Hukuku ve Çeviri Daire Başkanlığı)

Hakan Abacı (Dışişleri Bakanlığı, Kamu Diplomasisi ve Stratejik İletişim Genel Müdürlüğü, Tercüme Dairesi Başkanlığı)

İbrahim Yurtoğlu (Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ders Kitapları ve Öğretim Materyalleri Daire Başkanlığı)

Yusuf Arslan (Millî Savunma Bakanlığı, Personel Genel Müdürlüğü)

Esra Muş (Sağlık Bakanlığı, Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, Standart ve Akreditasyon Daire Başkanlığı)

Yasemin Çevik (Tarım ve Orman Bakanlığı, Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı)

Başak Telli (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Tercüme Dairesi Başkanlığı)

Sacide Akkoç (Cumhurbaşkanlığı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Dış İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Dairesi Başkanlığı)

Duygu Hekimgil Işkın (Mesleki Yeterlilik Kurumu, Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği Dairesi Başkanlığı)

Duygu Erol (Türkiye Bilimler Akademisi)

Editörler

Uzman Dr. Gülzemin Özrenk Aydın (Türk Dil Kurumu)

AYK Uzmanı Cemil Eker (Türk Dil Kurumu)

AYK Uzmanı Abdullah Durkun (Türk Dil Kurumu)

Gülce Atay Türemen (Dışişleri Bakanlığı, Tercüme Dairesi Başkanlığı)

Tasarım

Esra Yılmazoğlu (Türk Dil Kurumu)

*"Dil Kurumu en
güzel ve feyizli bir iş
olarak türlü ilimlere ait
Türkçe terimleri tesbit
etmiş ve bu suretle
dilimiz yabancı dillerin
tesirinden kurtulma
yolunda esaslı adımı
atmıştır."*

Mustafa Kemal Atatürk
1 Kasım 1938 (TBMM Açış Nutku)

Kamu Kurumlarından

01

TRT

Eğitim ve Araştırma Dairesi Başkanlığı

Terim Alanındaki Faaliyetler Yayincılık ve Medya Sözlüğü (TRT Yayınları)

Yayincılık ve Medya alanında 5.000'den fazla kelimenin açıklamasının yer aldığı sözlük, medya ve yayincılık alanıyla ilgili bir veri tabanı niteliğindedir. Sözlük, Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun kurum içi eğitimleri başta olmak üzere sektördeki eğitim programlarına önemli bir yardımcı kaynak niteliğindedir. Bu eser, yayıncı kuruluşların yanı sıra iletişim fakülteleri, iletişim liseleri ile benzeri okullar ve yayıncılığa yönelik özel eğitim veren kurumlar için yardımcı kaynak özelliği de taşımaktadır. Türkçe yayıncılık terimlerinin derlenmesi, yabancı kökenli kelimelere Türkçe karşılıklar bulunması Türkçenin söz varlığı için de önemli bir kazanımdır.

KONUŞTURAN SÖZLÜK (TRT YAYINLARI)

TRT, 61 yıldır yürüttüğü kamu yayıncılığında, Türkçenin doğru, etkili ve özenli kullanımını temel ilkelerinden biri olarak benimsemiştir. Radyo ve televizyon yayınlarından dijital mecralara kadar uzanan geniş bir yelpazede, dilimizin ifade gücünü korumaya ve zenginliğini yaşatmaya yönelik sorumlu yayıncılık anlayışını sadece yayınlarında değil basılı eserlerle de sürdürmeye çalışmaktadır. “Konuşturana Sözlük” çalışması da bu bağlamda ortaya konulan bir eserdir. Eser, yayıncılıkta Türkçenin doğru ve etkili kullanımı hususunda 15.000 civarında sözcüğün doğru seslendirilmesi amacıyla ortaya konulmuştur. Sözlükte yer alan kelimelerin anlamlarına mümkün olduğunca kısaltılarak yer verilmiştir.

TRT ÇALIŞANLARINA YÖNELİK TÜRKÇE FARKINDALIK ÇALIŞMASI

“SENİN İÇİN TÜRKÇE”

Kurum personelimize Ağustos 2022’den bu yana “Senin İçin Türkçe” başlığıyla her hafta yeni bir görsel bilgilendirme içeriği sunmaktayız.

Amacımız;

- Türkçenin yazım kuralları, anlam bütünlüğü, etkili ve doğru kullanımı konusunda farkındalık oluşturarak anlamlı ve etkili metin oluşturma yöntemlerini benimsetmek,
- Atasözü, deyim, kelime kökenleri ve diğer kültürel değerlerin bilinmesi, hatırlanması ve korunmasını sağlamak,
- Okuma alışkanlığı kazandırmak ve bilinçli okuyazar olma becerilerine katkı sunmak,
- Gereksiz yabancı kelime kullanımı ve Türkçenin yabancı kelimelerle harmanlanarak yozlaştırılması tehlikesine dair farkındalık oluşturmaktır.

Türkçe Farkındalık Çalışmasının Kapsamı:

- Kurum personeline e-posta yoluyla (haftada bir kez, çarşamba günleri) Türk dili yazım kuralları, metin yazımında anlam bilgisi, yazımı karıştırılan sözcükler, noktalama işaretleri, atasözü ve deyimlerin hikâyeleri, önemli gün ve haftalar vb. başlıklarla hazırlanan içeriklerin sunulması,
- Sunulan içeriklerle ilgili Kurum personeline gelen soru, görüş, bilgi, öneri

vb. dönüşlerin yanıtlanması ve gerekli bilgilendirmelerin yapılması,

Türkçe Farkındalık Çalışmasının İçeriği:

- Ağustos 2022’den beri “Senin İçin Türkçe” başlığı altında hazırlanan Türkçe farkındalık içeriklerinin her hafta çarşamba günü e-posta yoluyla Kurum personeline gönderimi gerçekleştirilmektedir.
- TRT Bil Bakalım yarışmasıyla 26 Eylül 2022 Dil Bayramı çerçevesinde Türk diliyle ilgili 50 soruluk etkinlik çalışması yapılmıştır. Hazırlanan sorular 25-26 Eylül 2022 tarihlerinde TRT Bil Bakalım uygulamasının “Etkinlikler” sekmesinde “Dil Bayramı” adıyla kullanıcılara sunulmuştur. Farkındalık Çalışmasının Etki Alanları: Kurumun tüm personeline ulaşan ve tüm personelin ihtiyacına yönelik bu içeriklerin mesleki ihtiyaca hizmet etmesi açısından yazım alanındaki tüm personele ulaşması hedeflenen etki alanıdır.

Türkçe Farkındalık Çalışmasının Kazanımları:

- Kısa bilgiler hâlinde verilen içeriklerin kolayca okunup akılda kalıcı örnekler ve ipuçlarıyla desteklenmesi,
- İçerikler png görseller olarak paylaşıldığı için kaydetme, arşivleme, ihtiyaç hâlinde dönüp kaynak olarak yararlanma imkânı sunması,
- Eğitim ve Araştırma Dairesi e-posta adresi üzerinden gönderilen içeriklere dönüş yapma, soru sorma, bilgi talep etme imkânı sunulması projenin sağladığı kazanımlardır.

02

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

2024-
2025

ENERJİ'NİN DİLİ

ETKB
2024-2025

1. ENTERKONNEKSİYON

İki ya da daha çok enerji sisteminin bir veya daha çok hat tarafından bağlantı elemanları ile birbirine bağlanmasıdır.

Ülkeler arasındaki bağlantı (enterkonneksiyon) hatları, önceleri acil durumlar ve büyük üretim arızalarında yardımlaşma amaçlı tesis edilmiş ancak piyasaların serbestleşmesi sonrası artan enerji ticareti ile daha da önemli hâle gelmiştir.

Enterkonneksiyon hatları genellikle, “gaz ve elektrik” transferinde kullanılmaktadır.

Ülkemizin gaz iletim sistemini Yunanistan doğal iletim sistemi ile bağlayan “Türkiye-Yunanistan Doğalgaz Enterkonneksiyonu” gaz enterkonneksiyonlara örnek olarak verilebilir. Elektrik açısından ise ülkemizin bütün komşu ülkeler ile enterkonneksiyonları bulunmaktadır.

2. DEKONTAMİNASYON

Genel olarak dekontaminasyon, belirli bir amaca veya nihai koşula ulaşmak için mekanik, kimyasal veya diğer teknikler kullanılarak ekipman yüzeylerinden (boru sistemleri, tanklar ve bileşenler) veya yapılardan (zeminler, duvarlar ve tavanlar) kalan radyoaktif kirleticilerin (bazen diğer tehlikeli maddelerle birlikte) uzaklaştırılması veya azaltılması olarak tanımlanır.

Enerji alanı özelinde ise radyoaktif maddelerin çökmesiyle meydana gelmiş çevre kirliliğinin yıkama, filtre etme veya buharlaştırma suretiyle temizlenmesidir. Bir malzemenin veya yapının en kirli kısmının bir dekontaminasyon maddesiyle çıkarılmasını sağlar, böylece kalan kısım yeniden kullanılabilir veya radyoaktif olmayan atık olarak boşaltılabilir.

Dekontaminasyon işlemleri kural olarak, ayrıca işlenmesi ve şartlandırılması gereken ikincil atık akışları üretir. Kurtarılan nesnenin değeri veya elde edilen avantaj, dekontaminasyon

işleminin ve ayrıca üretilen ikincil atığın işlenmesi, şartlandırılması, taşınması ve bertarafının maliyetinden daha büyüğe dekontaminasyon faydalıdır. Dekontaminasyon işlemlerine katılan operatörlerin maruziyeti de maliyet hesabına katılmalıdır.

3. KURULU GÜÇ

Elektrik enerjisi Temininde Kurulu Güç, bir sistemi besleyen kurulu makinelerin (elektrik üreten makineler) “anma güçlerinin” toplamını ifade eder. “Anma gücü” ise bir cihazın çalışması esnasında, sürekli çalışabileceği maksimum güçtür.

2025 yılı Ocak ayı sonu itibarı ile ülkemizin kurulu gücü 116.516 MW’a ulaşmıştır.2025 yılı Ocak ayı sonu itibarı ile kurulu gücümüzün kaynaklara göre dağılımı: %27,6 hidroelektrik, %21,3 doğal gaz, %9 ithal kömür, %9,8 yerli kömür, %11,2 rüzgâr, %17,5 güneş, %1,5 jeotermal ve %2,1 ise biyokütle enerji kaynakları şeklindedir.

Ayrıca Ülkemizde elektrik enerjisi üretim santrali sayısı, 2025 yılı Ocak ayı sonu itibarı ile 34.104’e (Lisanssız santraller dâhil) yükselmiştir.

Mevcut santrallerin 765 adedi hidroelektrik, 70 adedi kömür, 378 adedi rüzgâr, 66 adedi jeotermal, 332 adedi doğal gaz, 32.027 adedi güneş, 466 adedi ise diğer kaynaklı santrallerdir.

4. MÜMKÜN REZERV

1) Cevher yatağı en az bir taraftan tespit edilmiş veya 2-3 taraftan ortaya çıkarılmış olmasına rağmen cevher kalitesi genel durumu ile tespit edilmemiş, işletme esasları yaklaşık olarak bilinen rezerv.

2) Evvelce aranan ve kısmen işletilmiş maden yataklarında madenin çökmüş olması veya dokümanların yeterli olmaması hâlinde veya arama sıklığı muhtemel rezerv sınıfına alınmasına yeterli olmayan rezerv.

3) Düzenli yataklarda 1600-400 m. aralıklarla, düzensiz yataklarda da 400-100 m. aralıklarla yapılan sondajlarla tespit edilen rezerv.

Bu kavram, özellikle madencilik ve petrol-gaz endüstrisinde önemli rol oynar. Kaynakların ekonomik değerini ve

çıkarılabilirliğini değerlendirmek için kullanılırlar. Rezerv hesaplamaları genellikle jeolojik ve jeofizik çalışmalara, sondaj verilerine ve mühendislik analizlerine dayanarak yapılır ve bu hesaplamalar, projenin ekonomik fizibilitesi açısından kritik öneme sahiptir.

5. DERİN DENİZ SONDAJ

Deniz üzerindeki gemi veya platformdan deniz dibine indirilen sondaj boruları vasıtasıyla, deniz tabanı altındaki hidrokarbon kaynaklarını bulmak amacıyla uygulanan arama metodudur.

Türkiye’de Fatih, Yavuz, Kanuni ve Abdülhamid Han isimli dört derin deniz sondaj gemisi ham petrol ve doğal gaz araştırmalarında kullanılmaktadır.

2011 yılında Güney Kore’de inşa edilen ve 2017 yılında Türkiye’nin sondaj gemileri arasına katılan Fatih sondaj gemisi, 229 metre uzunluğunda ve 36 metre genişliğinde.

Adını Yavuz Sultan Selim’den alan Yavuz sondaj gemisi Ekim 2018’de Türkiye’nin derin deniz sondaj gemileri arasına katıldı. Yavuz sondaj gemisi Fatih ile benzer teknik özelliklere sahip.

2020’de derin deniz sondaj gemileri arasına katılan Kanuni Sondaj Gemisi adını Kanuni Sultan Süleyman’dan alıyor. 227 metre uzunluğa ve 42 metre genişliğe sahip olan Kanuni sondaj gemisi 11.400 m derinliğe kadar sondaj yapabiliyor.

Dünya genelindeki 7. nesil ileri teknolojiye sahip 5 sondaj gemisinden birisi olan Abdülhamid Han, Türkiye’nin açık denizlerdeki hidrokarbon arama faaliyetlerini artırmak amacıyla sahip olduğu 4. sondaj gemisi konumundadır. Uzunluğu 238 m, genişliği ise 42 m’dir.

6. ANKONVANSİYONEL

Geleneksel yöntemlerle üretim yapılamayan hidrokarbon kaynaklarından, geleneksel olmayan yöntemlerle üretim yapılabilirliği, sektörde ankonvansiyonel yöntemle üretim olarak adlandırılmaktadır.

Ülkemizin enerjide dışa bağımlılığını azaltmak temel hedefiyle ankonvansiyonel teknikleri kullanarak yürütülen faaliyetlerdeki nihai amaç, şimdiye kadar üretime katılamamış kaynaklardan ankon-

vansiyonel yöntemleri kullanarak üretim yapabilmektir.

7. ENERJİ ARZ GÜVENLİĞİ

Enerji arz güvenliği, “Enerji kaynaklarının satın alınabilir bir fiyattan kesintisiz bir şekilde ulaşılabilirliği” şeklinde tanımlanmaktadır. Enerji arz güvenliğinin birçok boyutu vardır. Uzun dönem enerji arz güvenliği, “mevcut ve gelecekteki enerji talebini karşılamak için uzun bir süre boyunca istikrarlı, sürdürülebilir ve uygun maliyetli enerji arzının sağlanması yeteneği” anlamına gelmektedir. Diğer taraftan kısa dönemli enerji arz güvenliği ise arz talep dengesindeki ani değişimleri karşı hızlı bir şekilde cevap verebilmek becerisidir.

Ülkemizde son yıllarda, enerji piyasamızın rekabete dayalı ve şeffaf bir piyasa anlayışı çerçevesinde yeniden yapılandırılması, yerli ve yenilenebilir kaynak potansiyelini tespit ve kullanımı, nükleer enerjinin elektrik üretimine dâhil edilmesi, enerji verimliliği ve yeni enerji teknolojilerinden yararlanılması gibi alanlarda yasal ve teknik çalışmalarla önemli aşama katılmıştır.

8. HVDC TEKNOLOJİSİ

Büyük miktarda elektrik gücünün kablo ya da iletim hatları ile iki farklı şebeke arasında DC güç olarak taşınmasını sağlayan teknolojilere HVDC sistemleri denir. Güç sistemlerinin son yıllarda ciddi yapısal değişiklikler yaşamasından dolayı iletim sorunları oluşmaktadır. Elektrik şebekelerini daha kararlı ve güvenilir hâle getirebilmek şebeke operatörlerinin ciddi görevi hâline gelmiştir. Özellikle elektrik enerjisi talebinin nüfus ve teknolojiye gelişmelerle artması daha akıllı elektrik iletim sistemlerini kurmayı gerekli kılmaktadır. HVDC iletim sistemleri bu zorlu görevi konvansiyonel sistemler ile çözmekten daha kolay hâle getirmektedir.

Birçok Ar-Ge faaliyetinin sonucu olarak HVDC sistemlerinin avantajlı olduğu anlaşılmış ve bu alana yoğunlaşmıştır. 2000’li yıllarda IGBT tabanlı çevirici sistemlerin geliştirilmesi HVDC iletim sistemlerine birçok yetenek kazandırmıştır. Bu yüzden HVDC iletim sistemleri daha cazip bir çözüm olmuştur.

Türkiye, elektrik şebekesini güçlendirmek, daha verimli ve ekonomik elektrik iletimi yapabilmek ve asenkron bağlantılar ile enerji kaynağı alternatifleri sunabilmek için HVDC sistemleri geliştirmektedir.

9. NADİR TOPRAK ELEMENTLERİ (NTE)

Nadir toprak elementleri (NTE) kimyasal, manyetik ve optik özelliklere göre benzer özellikler gösteren 15 lantanit ile itriyum ve skandiyumdan oluşan 17 elementtir.

Nadir toprak elementlerini oluşturan elementler de kendi içlerinde ağır (Y, Eu, Gd, Tb, Dy, Ho, Er, Tm, Yb ve Lu) ve hafif (Sc, La, Ce, Pr, Nd, Pm ve Sm) nadir toprak elementleri olarak gruplandırılır.

Bu gruplandırma, elementlerin atom numaraları ile doğada bulunma sıklıklarına göre yapılmıştır. Hafif nadir toprak elementleri doğada daha sık bulunur. "Nadir" ifadesi, nadir toprak elementlerinin jeolojik yaygınlığını değil; ticari ölçekte çıkarılabilir ve işlenebilir zengin yataklarının kıtlığını ifade eder.

Kullanım alanları nedeniyle NTE'ler modern malzeme ve enerji teknolojilerinin vazgeçilmezidir. Bu alanlar değerlendirildiğinde mıknatıslar ve alaşımlar öne çıkmaktadır. Özellikle SmCo ve NdFeB mıknatıslarının üretiminde NTE kullanımı yaygındır. Belirtilen mıknatıslar elektrikli motorlarda ve rüzgâr türbinlerinde kullanılmaktadır.

10. NÜKLEER REAKTÖR

Nükleer reaktör, zincirleme çekirdek tepkimesinin başlatılıp sürekli ve denetimli bir biçimde sürdürüldüğü aygıtlardır. Nükleer reaktörler bazen nükleer enerjiyi başka bir tür enerjiye (genelde elektrik enerjisine) çeviren santraller olarak kullanılır.

Yeterli miktarda fisyon reaksiyonu verebilen maddenin, uygun biçimde yerleştirildiği ve bununla da denetim altında zincirleme bir fisyon reaksiyonunun başlatılıp sürdürülebildiği aygıttır. Ağır çekirdeklerin bölünme ürünleri büyük miktarlarda enerji içerir. Bu enerji ısıya dönüşerek yüksek sıcaklıkta gerçekleştirilebilen işlemler için yararlı olur. Ayrıca, bu ısıdan yüksek basınçlı su buharı elde etmede yararlanılır. Bununla buhar türbini döndürülerek elektrik üretilir.

Bu tür tesisler Nükleer Enerji Santralleri adını alır. Reaktörlerin çoğu elektrik üretimi için çalışır. Bazı küçük boyutlu reaktörler nükleer denizaltılar ve gemilerde kullanılır.

11. ENERJİ DİPLOMASİSİ

Enerji diplomasisi; bir ülkenin mevcut gücü ve birikimini temel alarak enerji güvenliğini sağlamak, enerjide belirlenen stratejik hedeflere ulaşmak ve genel dış politikaya katkı sağlamak amacıyla yürüttüğü diplomatik faaliyetlerin toplamıdır. Enerji diplomasisi, süreklilik arz eden, uzun vadeli stratejik hedeflere dayanır ve özellikle enerji güvenliği başta olmak üzere, genel ulusal güvenlik ve dış politika ile yakından ilişkilidir.

Enerji diplomasisi, ekonomik çıkarların korunmasının yanı sıra devletlerin uluslararası sistemdeki etkinliğinin artırılması bakımından da stratejik bir araç niteliği taşımaktadır. Enerji kaynaklarına erişim, enerji güvenliğinin sağlanması ve enerji alanında uluslararası iş birliğinin teşvik edilmesi dış politikanın araç olarak kullanılması gerektirmektedir. Bu bağlamda, ülkeler açısından enerji diplomasisine yatırım yapmak hem sürdürülebilir kalkınma hem de jeopolitik güç dengesinde avantaj elde etmek açısından kritik bir öneme sahiptir.

Enerji diplomasisi faaliyetleri, enerjinin bir çatışma aracı olarak kullanılması yerine diplomasî yöntemleri kullanarak karşılıklı fayda temelinde bir iş birliği aracına dönüşmesini sağlamaktadır.

12. HİDROKARBON

Hidrokarbon terimi, hidrojen ve karbon atomlarından oluşan organik kimyasal bileşikler ifade etmektedir. Bu bileşikler doğal olarak oluşmakta ve ham petrol, doğal gaz, kömür ile diğer önemli enerji kaynaklarının temelini oluşturmaktadır. Hidrokarbonların kökeni, binlerce yıl boyunca sıcaklık ve basınç etkisiyle dönüşüme uğrayan bitki ve hayvan fosillerine dayanmaktadır. Çoğunlukla yer altının derinlikleri ile kumtaşı ve kireçtaşı gibi gözenekli kaya oluşumlarında bulunmaktadır.

Son derece yanıcı olan hidrokarbonların yakılması ile karbondioksit, su ve ısı açığa çıkmaktadır. Bu özelliği, hidrokarbonların yakıt kaynağı olarak kullanımında etki-

lidir. Öte yandan, hidrokarbonların önemi yalnızca enerji üretimiyle sınırlı olmayıp küresel ekonomide kritik rol oynayan birçok türev malzemenin üretiminde de kullanılmaktadır.

13. TERMODİNAMİK

Termodinamik, enerjinin farklı formları arasındaki dönüşümünü ve bu enerjinin madde üzerindeki etkilerini inceleyen bir bilim dalıdır. En basit hâliyle, ısı ve iş (yani fiziksel kuvvetin uygulandığı enerji) arasındaki ilişkiyi anlamamıza yardımcı olur. Örneğin, bir otomobil motorunun çalışması, bir klimanın soğutma işlemi ya da bir buzdolabının içindekileri serin tutması gibi gündelik olaylar hep termodinamik yasalarına göre işler. Termodinamiğin dört temel yasası vardır ve bu yasalar, enerji dönüşüm süreçlerinin sınırlarını belirler.

Termodinamiğin dört temel yasası vardır:

Sıfırıncı Yasa: Eğer iki sistem, ayrı ayrı üçüncü bir sistemle termal denge hâlindeyse bu iki sistem de kendi aralarında termal dengededir. Bu yasa, sıcaklık kavramının temelini oluşturur ve sıcaklığın ölçülebilir bir büyüklük olduğunu ortaya koyar.

Birinci Yasa (Enerjinin Korunumu): Enerji yoktan var edilemez, yok edilemez; sadece bir biçimden diğerine dönüşür. Bu yasa, enerji dönüşümlerinin toplam enerjiiyi değiştirmedikçe söyler. Isı ve iş, enerjinin farklı biçimleridir ve sistemlere enerji transferi bu yollarla gerçekleşir.

İkinci Yasa: Enerji dönüşümleri sırasında entropi denilen düzensizlik veya rastgelelik ölçüsü artar. Yani doğada enerji daima daha düzensiz bir hâle doğru yayılır ve kendi kendine verimli iş yapamaz. Bu yasa, ısı makinelerinin verimlilik sınırlarını belirler ve zamanın tek yönlü ilerlemesini açıklamaya yardımcı olur.

Üçüncü Yasa: Mutlak sıfır sıcaklığına ($-273,15\text{ }^{\circ}\text{C}$) yaklaşırsa, bir saf kristalin entropisi sıfıra yaklaşır. Bu, mutlak sıfırda sistemlerin düzenli bir yapıya sahip olduğunu ve termodinamik işlemlerin durduğunu ifade eder.

Bu dört yasa, enerjinin doğasını ve dönüşümlerini anlamamızda temel rehberdir ve sadece mühendislik değil, doğa

bilimlerinin birçok dalında da kritik öneme sahiptir.

14. TRAFO (TRANSFORMATÖR)

Trafo, elektrik enerjisinin gerilim (voltaj) seviyesini artırmak veya azaltmak için kullanılan bir elektriksel cihazdır. En yaygın kullanım alanı, şehir şebekelerinde elektrik enerjisinin uzak mesafelere iletilmesi sırasında ortaya çıkar. Elektrik santrallerinde üretilen enerji yüksek gerilimle iletilir çünkü yüksek gerilim, enerji kaybını azaltır. Bu enerji evlerimize ve iş yerlerimize ulaşmadan önce, trafolar sayesinde daha düşük ve güvenli voltajlara düşürülür. Örneğin, evlerde kullanılan 220 voltluk enerji, yüksek gerilim hatlarından gelen binlerce voltluk enerjinin trafolarla düşürülmesi sonucu elde edilir.

15. KONDANSATÖR

Kondansatör, elektrik enerjisini kısa süreliğine depolayabilen temel bir elektronik devre elemanıdır. Yapısında, iki iletken plaka arasında yer alan yalıtkan bir madde (dielektrik) bulunur. Elektrik devresine bağlandığında, bu plakalar arasında elektrik yükü birikir ve bu sayede enerji geçici olarak depolanır. Kondansatörler, bu birikmiş enerjiyi gerektiğinde çok hızlı bir şekilde boşaltabilir. Bu özellikleri sayesinde ani enerji ihtiyacının karşılandığı veya çeşitli dengesizliklerin giderildiği birçok uygulamada hayati rol oynarlar. Örneğin, bir kamera flaşının aniden parlaması, bilgisayar güç kaynaklarının kesintisiz çalışması, ya da elektrikli bir cihazın ani gerilim değişimlerine karşı korunması gibi durumlarda kondansatörler devreye girer.

16. İNDÜKTÖR

İndüktör, elektrik akımı geçtiğinde etrafında manyetik alan oluşturan ve bu özelliğiyle enerjiyi manyetik alanda depolayabilen bir elektronik devre elemanıdır. Genellikle bakır telin bir bobin (sarmal) şeklinde sarılmasıyla oluşturulur. İndüktör, devredeki ani akım değişimlerine karşı direnç gösterir; yani akım hızla artmak veya azalmak istediğinde bunu yavaşlatır. Bu özelliği sayesinde devrelerde akımın düzenli ve istikrarlı bir şekilde akmasını sağlar.

İndüktörler, özellikle radyo frekansı devrelerinde, elektrik motorlarında, filtreleme

sistemlerinde ve güç kaynaklarında sıkça kullanılır. Örneğin, bir müzik sistemindeki sesin netliğini sağlayan filtrelerde ya da bir elektrikli aracın motor kontrol ünitesinde indüktörler görev alır. Mühendislik dışındaki meslek grupları için de indüktörler önemlidir; çünkü cihazların düzgün çalışması, enerji verimliliği ve sistem güvenliği gibi konular, bu elemanların sağladığı dengeyle doğrudan ilgilidir. Kısaca indüktör, elektriği kontrol etmenin ve yönlendirmenin temel yollarından biridir ve küçükten şebeke ölçeğine kadar tüm güç elektroniği uygulamalarının en önemli elemanlarından biridir.

17. FOTOVOLTAİK

Fotovoltaik, güneş ışığını doğrudan elektrik enerjisine dönüştüren teknolojiye verilen isimdir. Fotovoltaik, adından da anlaşılacağı gibi, fotonlar sayesinde elektrik gerilimi elde etme prensibine dayanır. Bu dönüşüm işlemi, "fotovoltaik hücre" olarak adlandırılan yarı iletken malzemelerle gerçekleştirilir ve bu teknolojiye en yaygın kullanılan yarı iletken silikondur. Güneş ışığı bu hücrelere çarptığında, içindeki atomlar enerji kazanarak serbest elektronlar oluşturur ve bu hareket bir elektrik akımı üretir. Bu teknoloji, güneş panellerinin temelini oluşturur ve çevre dostu enerji üretiminin önemli bir kaynağıdır.

Fotovoltaik sistemler, sadece elektrik mühendisleri için değil; çevre bilimciler, inşaatçılar, şehir plancıları, tarım uzmanları ve işletmeciler için de büyük önem taşır. Örneğin, tarım alanlarında sulama sistemlerini çalıştırmak için, binalarda enerji tasarrufu sağlamak için ya da uzak bölgelerde elektriksiz yerleşimlere elektrik enerjisi sağlamak için fotovoltaik sistemler kullanılabilir. Giderek artan enerji ihtiyacı ve fosil yakıtların çevreye olan zararı göz önüne alındığında, fotovoltaik teknoloji battery ile birleştirilebildiği takdirde herkesin hayatını gün boyunca doğrudan etkileyen bir çözüm olarak öne çıkmaktadır.

18. FİSYON-FÜZYON

Fisyon, ağır atom çekirdeklerinin nötron gibi parçacıkların etkisiyle bölünerek daha küçük çekirdeklere ayrılmasıdır. Bu bölünme sırasında büyük miktarda enerji açığa çıkar. Günümüzde nükleer santrallerde elektrik üretmek için kullanılan temel yöntem fisyondur. Fisyon reaksiyonu kon-

trollü bir şekilde gerçekleştiğinde elektrik üretiminde yüksek verim sağlar, ancak radyoaktif atık oluşumu ve güvenlik gibi önemli konulara dikkat edilmesi gerekir.

Füzyon ise iki hafif atom çekirdeğinin, çok yüksek sıcaklık ve basınç altında birleşerek daha ağır bir çekirdek oluşturmalarıdır. Bu süreçte de büyük miktarda enerji açığa çıkar ve güneş gibi yıldızların enerji kaynağıdır. Füzyon enerjisi, temiz ve neredeyse sınırsız bir enerji kaynağı olarak görülür çünkü radyoaktif atık üretimi fisyonu göre çok daha azdır. Ancak füzyon enerjisinin kontrollü şekilde Dünya'da üretilmesi henüz araştırma aşamasındadır ve gelecekte enerji ihtiyacını karşılamak için büyük umutlar taşımaktadır.

19. AKILLI ŞEBEKE (SMART GRID)

Akıllı şebeke, elektrik enerjisinin üretiminden son kullanıcıya ulaşana kadar olan süreçte, dijital iletişim ve bilgi teknolojilerini kullanarak enerji akışını daha verimli, güvenli ve esnek hâle getiren modern elektrik dağıtım sistemidir. Geleneksel elektrik şebekelerinden farklı olarak, akıllı şebekeler enerji tüketimini gerçek zamanlı izleyebilir, enerji kayıplarını azaltabilir ve yenilenebilir enerji kaynaklarının entegrasyonunu kolaylaştırır. Böylece elektrik arzı ve talebi daha dengeli yönetilir, arızalar hızlıca tespit edilip giderilir.

Bu teknoloji sadece elektrik mühendisleri için değil, şehir plancıları, çevre uzmanları, ekonomi yöneticileri, hatta günlük hayatında enerji kullanan herkes için önemlidir. Akıllı şebekeler sayesinde enerji tüketicileri, tüketim alışkanlıklarını takip edip daha tasarruflu davranabilir. Ayrıca elektrik şirketleri de enerji üretimini optimize ederek maliyetleri ve karbon salınımını azaltabilir. Kısaca, akıllı şebeke enerji yönetiminde sürdürülebilirliği ve kullanıcı memnuniyetini artıran akıllı bir alt yapıdır.

20. SÜPERKAPASİTÖR

Süperkapasitör, elektrik enerjisini çok kısa sürede yüksek miktarda depolayabilen ve hızlıca boşaltabilen bir enerji depolama cihazıdır. Geleneksel kondansatörlerden farklı olarak süperkapasitörler, çok daha büyük kapasite değerlerine sahip olup pillerle kıyaslandığında daha hızlı şarj ve deşarj özellikleri sunar. Bu özellikleri

sayesinde elektrikli araçlarda, yenilenebilir enerji sistemlerinde ve elektronik cihazlarda enerji ihtiyacını dengelemek için kullanılırlar. Süperkapasitörler, uzun ömürlü olmaları ve çevreye zararlı kimyasal madde içermemeleriyle de avantaj sağlar.

Süperkapasitörlerin hızlı enerji depolama ve boşaltma kapasitesi, onları farklı meslek grupları için önemli kılar. Örneğin, otomotiv sektöründe elektrikli araçların performansını artırmak için, endüstride enerji dalgalanmalarını önlemek için veya tüketici elektroniğinde pil ömrünü desteklemek için tercih edilir. Ayrıca yenilenebilir enerji kaynaklarından (güneş, rüzgâr) gelen dalgalı enerjiyi stabilize etmek amacıyla da kullanılır. Kısaca süperkapasitör, modern enerji yönetimi ve teknolojiye hız ve dayanıklılık gerektiren her alanda kullanılan kritik bir bileşendir.

21. KOJENERASYON

Kojenerasyon, bir enerji üretim sisteminde aynı anda hem elektrik hem de ısı enerjisinin birlikte ve verimli bir şekilde üretilmesi işlemidir. Geleneksel enerji santrallerinde elektrik üretirken ortaya çıkan ısı genellikle atmosfere atılır ve enerji kaybı yaşanır.

Kojenerasyon sistemlerinde ise bu atık ısı, ısıtma, sıcak su veya endüstriyel süreçlerde kullanılarak değerlendirilir. Böylece hem enerji verimliliği artar hem de yakıt tüketimi azalır. Bu yöntem, enerji maliyetlerini düşürürken çevreye verilen zararı da azaltır.

Kojenerasyon sistemi, sadece enerji sektöründe değil; inşaat, endüstri, sağlık, tarım gibi birçok meslek grubunun ilgilendiği bir teknoloji hâline gelmiştir. Örneğin, büyük binalarda veya hastanelerde hem elektrik ihtiyacını karşılamak hem de bina ısıtmasını sağlamak için kojenerasyon tercih edilir. Endüstriyel tesislerde üretim süreçlerinde kullanılacak ısı ve elektrik aynı sistemden elde edildiğinde maliyetler önemli ölçüde azalır. Bu nedenle kojenerasyon, enerji tasarrufu ve sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda farklı sektörlerde yaygınlaşan bir çözümdür.

22. VOLT (V)

Volt, elektrik devrelerinde elektrik gerilimini (potansiyel farkını) ölçmek için kullanılan bir birimdir. Basit tanımıyla volt, bir elektrik akımını var eden itici

güçtür. Elektrik enerjisinin bir noktadan diğerine taşınabilmesi için bu potansiyel farkı ihtiyaç vardır. Örneğin, evlerde kullanılan prizlerde 220 volt gerilim vardır ve bu da cihazlarımızın çalışmasını sağlar. Fakat gerilim tek başına enerji demek değildir. Enerji gerilim ve akımın birlikte var olmasıdır. Örneğin kazağı çıkarırken saçlarda oluşan statik elektrik boşalması binlerce volt seviyesindedir fakat akım çok düşük olduğu için zararlı değildir. Ancak sadece 5 volt küçük bir pil kısa devre oluncaya kadar ampere seviyesinde bir akım yaratacağı için yangın çıkarabilmektedir. Tüm elektrik enerjisi sistemlerinde hassas bir akım-gerilim hesaplaması ve buna göre oluşturulan tasarımlar bulunmaktadır.

Volt kavramı, sadece elektrik mühendisleri için değil, günlük hayatın her alanında önemli bir kavramdır. Elektrik kullanan herhangi bir cihazın güvenli ve verimli çalışması için uygun gerilim altında olması gerekir. İnşaatçılar, teknisyenler, makineciler ve bilgisayar kullanıcıları voltun ne olduğunu ve cihazları için neden önemli olduğunu bilmelidir. Volt, elektrik enerjisinin temel taşıdır ve elektrik sistemlerinin güvenli tasarımı ile doğru kullanımı için şarttır.

03

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Uluslararası İşgücü Göçü Alanında Terminoloji Birliğinin Güçlendirilmesi Çalışmaları

Bakanlığımız Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğünün Kamu Kurumları Terim Eş Güdüm Komisyonu (KaTEK) bülteni için yaptığı ve yapacağı çalışmalar aşağıda özetlenmiştir.

Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü Hakkında

Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü, 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu'nun 2016 yılında yürürlüğe girmesiyle kurulmuş; görev ve yetkileri 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 91'inci maddesi ile yeniden düzenlenmiştir. Genel Müdürlük; yabancı istihdamı ve iş gücü göçüne ilişkin politikaların belirlenmesi, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinden sorumlu olup yabancılara verilecek çalışma izinleri ve çalışma izni muafiyetlerine ilişkin iş ve işlemleri

yürütmektedir. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası düzeyde politika geliştirme çalışmaları yapmakta; iş gücü anlaşmaları ve sosyal güvenlik sözleşmelerine katkı sağlamakta; veri toplama, analiz ve raporlama faaliyetleri yürütmekte; uluslararası projeler geliştirmekte ve yüksek nitelikli iş gücünün ülkemize kazandırılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir.

Çalışmanın Amacı:

Uluslararası iş gücü göçü alanı; göç, istihdam, sosyal güvenlik, eğitim ve uyum politikalarının kesişiminde yer alan, çok paydaşlı ve disiplinler arası bir politika alanıdır. Bu alanda kamu kurumları, akademi, uluslararası kuruluşlar ve sosyal taraflar arasında kullanılan kavram ve terimlerin farklılaşması; politika geliştirme, uygulama, izleme ve değerlendirme süreçlerinde anlam kaymalarına ve eş güdüm sorunlarına yol açabilmektedir.

Bu çerçevede Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü tarafından, hem **kurumlar arası terminoloji birliğinin sağlanması** hem de **politika yapım süreçlerinin kavramsal altyapısının güçlendirilmesi** amacıyla göç ve istihdam terminolojisine yönelik kapsamlı bir sözlük çalışması yürütülmüştür.

Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi:

Söz konusu çalışma, Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında yürütülen “İşgücü Göçü Alanında Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü’nün Politika Yapma Kapasitesinin Artırılması İçin Teknik Yardım Projesi”nin bilimsel ve teknik çalışmalar bileşeni altında gerçekleştirilmiştir.

Sözlüğün hazırlanma sürecinde;

- Uluslararası literatür (ILO, IOM, OECD, AB müktesebatı),

- Ulusal mevzuat ve politika belgeleri,
- İlgili kamu kurumlarının uygulamaları esas alınmış; terimler kavramsal tutarlılık, güncellik ve politika yapım süreçlerinde kullanılabilirlik kriterleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Çalışma, uzman katkıları ve çok paydaşlı istişareler yoluyla şekillendirilmiş; kavramların Türkçe karşılıklarının yanı sıra, uluslararası kullanımları ve bağlamsal anlamları dikkate alınmıştır.

Çıktılar ve Katkı:

2024 yılında çalışmaları tamamlanan **Uluslararası İşgücü Göçü Sözlüğü**, proje çıktısı olmakla birlikte kurumsal olarak Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü'nün bilgi altyapısının bir parçası niteliğini taşımaktadır. Sözlük; politika yapıcılar, uygulayıcılar, araştırmacılar ve diğer paydaşlar için ortak bir kavramsal referans seti sunmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışma ile;

- Göç ve istihdam alanında **terminoloji kullanımının uyumlaştırılması**,
- Kurumlar arası ve disiplinler arası **eşgüdümün güçlendirilmesi**,
- Politika belgeleri ve mevzuat çalışmalarında **kavramsal netliğin artırılması** hedeflenmiştir.

Bu çerçevede hazırlanan sözlüğün, KaTEK bünyesinde yürütülen terminoloji uyumlaştırma çalışmalarına ve kamu kurumları arasında ortak bir kavramsal dil oluşturulmasına katkı sağlaması öngörülmektedir. Sözlük çalışmasının, uygulama sürecinde ortaya çıkabilecek ihtiyaçlar ve alandaki gelişmeler doğrultusunda ilerleyen dönemlerde güncellenmesi ve geliştirilmesi de Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü'nün planları arasında yer almaktadır.

04

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

Akıllı Ulaşım Sistemleri (AUS) Terimler Sözlüğü

Ülkemizde Akıllı Ulaşım Sistemlerinin (AUS) planlanması, kurulumu, işletilmesi ve sonuçlarının izlenmesi için gerekli çalışmalar Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu kapsamda 2014 yılında yayımlanan ve AUS'a özel ilk strateji belgesi olma özelliği taşıyan Ulusal AUS Strateji Belgesi (2014–2023) ve eki

Eylem Planı'nda (2014–2016) yer alan "Eylem 1.1.1. Ortak bir AUS terminolojisinin oluşturulması" doğrultusunda, Akıllı Ulaşım alanında ortak bir dilin oluşturulması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda, 2017 yılında tüm dünyada yaygın olarak kullanılan AUS terimlerinin en yakın Türkçe karşılıklarının ve açıklamalarının

yer aldığı Türkiye'nin ilk "Akıllı Ulaşım Sistemleri (AUS) Terimler Sözlüğü" hazırlanarak kullanıcıların hizmetine sunulmuştur.

2017 yılında yayımlanan ve 1000'in üzerinde terim içeren sözlük ile birlikte AUS kavramları tanımlanmış, farklı kurum ve paydaşların ortak bir dil kullanması

sağlanmış ve terminoloji birliği tesis edilmiştir. Bu çalışma, yayımlandığı tarihten itibaren ulusal düzeyde yürütülen AUS faaliyetlerinde temel başvuru kaynaklarından biri olmuştur.

Gelişen teknolojilerle birlikte AUS uygulamalarına yeni kavramların girmesi ve literatürün hızla genişlemesi sonucunda sözlüğün güncellenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yürütülen güncelleme çalışmaları kapsamında Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına bağlı birimlerden, akademisyenlerden, sivil toplum kuruluşlarından, özel sektör temsilcilerinden ve ilgili kamu birimlerinden alınan görüş ve öneriler, yerli ve yabancı kaynaklar, konu ile ilgili ulusal ve uluslararası standartlar ve akademik yayınlar detaylı şekilde incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu yönüyle

sözlük, yalnızca bir kurumsal ürün değil, çok paydaşlı katılım ile şekillenmiş ulusal bir referans dokümanı niteliği taşımaktadır.

Bu çalışma sonucunda 2022 yılı Nisan ayında *AUS Terimler Sözlüğü*'nün yeni versiyonu yayımlanmıştır. Güncellenmiş bu sürümde yaklaşık 2000 güncel AUS terimi yer almakta olup sözlük, AUS alanında kullanılan kavramların ortak akılla değerlendirilmesiyle oluşturulmuş; terminoloji karışıklığı ve farklı anlam yüklemelerinin ortadan kaldırılmasına katkı sağlamıştır.

AUS Terimler Sözlüğü yaşayan bir doküman olarak tasarlanmış olup teknolojik gelişmeler, değişen ihtiyaçlar ve paydaşlardan gelen geri bildirimler doğrultusunda düzenli olarak güncellenmektedir. Böylece AUS terminolojisi güncel teknoloji ve uygulamalarla uyumlu olacak şekilde

dinamik bir yapıda sürdürülebilir hale getirilmektedir.

AUS Terimler Sözlüğü'nün güncel versiyonuna Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının resmî internet sayfası üzerinden erişim sağlanabilmekte olup, paydaş kurum ve kullanıcılardan alınan geri dönüşler çerçevesinde güncellemeler yapılmaya devam edilmektedir.

Bu çalışma ile ülke genelinde ortak bir AUS terminolojisi ortaya konulmuş, teknik dil birliği sağlanmış ve AUS alanındaki iletişim standardizasyonu güçlendirilmiştir.

AUS Terimler Sözlüğü'nün güncel versiyonuna aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz.

<https://hgm.uab.gov.tr/uploads/pages/akilli-ulasim-sistemleri-aus/aus-terimler-sozlugu.pdf>

Duyurular

05

TDK Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu

Kamu Kurumları Terim Sözlükleri

- ÇSGB SGK Sosyal Güvenlik Terimleri

<https://ekutuphane.cs gb.gov.tr/Media/ltwnd0re/sosyal-g%C3%BCvenlik-terimleri.pdf>

- ÇSGB SGK Sosyal Güvenlik Sözlüğü

<https://ekutuphane.cs gb.gov.tr/Media/yrknvm2a/sosyal-g%C3%BCvenlik-s%C3%B6zl%C3%BCk.pdf>

Türk Dil Kurumu

Üniversiteler Mah. Toplum Cad. No.: 5 06800 Çankaya/ANKARA
Telefon: +90 (312) 457 52 00 - Belgegeçer: +90 (312) 468 07 83

Genel ağ
tdk.gov.tr